

De zoon van de berentemmer

Xavier Laurent Petit

DE
ZOON
VAN DE
BEREN
TEMMER

Vertaald door Leny van Grootel

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam

Kijk ook op:

www.kinderboeken.nl

www.ploegsma.nl

Volg ons op Instagram: @redactieploegsma

ISBN 978 90 216 8127 6 / NUR 283/284

Titel oorspronkelijk uitgave: *Le fils de l'Ursari*

Verschenen bij: l'école des loisirs, Parijs

© Tekst: Xavier-Laurent Petit 2016

© Omslagillustratie: Felicitas Horstschäfer, Knesebeck Verlag 2022

Vertaling: Leny van Grootel

Typografie omslag: Studio Cursief, Irma Hornman

Zetwerk: Perfect Service

© Deze uitgave: Uitgeverij Ploegsma 2022

Alle rechten voorbehouden.

Uitgeverij Ploegsma drukt haar boeken op papier met het FSC®-keurmerk. Zo helpen we waardevolle bossen te behouden.

Voor Marie.

*Voor de Romafamilie die mijn pad kruiste
op de rue de Faubourg-Saint-Antoine
in de winter van 2014.*

*Dank aan Marc Ballandras die mij inwijdde
– kort, maar onmisbaar – in de stille wereld
van het schaken. Ik hoop dat hij mij mijn
gebrekkige beschrijvingen vergeeft!*

1

Op een morgen overleed Mica.

Mica was onze auto.

Toen ze de top van een heuvel had bereikt, gaf ze een knetterende knal en stond plotseling stil. Gamans kooi klapte tegen de achterkant van de caravan en mijn vader vloekte. Toen hoorden we alleen nog het getjilp van wegvluchtende vogels en het gesnurk van mammada. Als oma eenmaal slaapt, is ze door niets of niemand nog wakker te krijgen.

Mica was kampioen autopech en het was niet de eerste keer dat ze ons aan de kant van de weg liet staan. Dus opende daddu, mijn vader, de motorkap. Daaronder was het een smeerboel van olie en oud ijzer, een zwarte smurrie lekte de weg op en er ontsnapte rook uit de motor. Hij wierp ons een bezorgde blik toe.

‘Deze keer is het menens,’ zei hij.

Niets zou Mica nog tot leven kunnen wekken.

Mijn moeder zweeg, zoals gewoonlijk, en mijn zus controleerde haar make-up in de achteruitkijkspiegel. Sinds een paar maanden leek er voor Vera niets belangrijker

dan de lengte van haar wimpers en de kleur van haar lippen. Dimetriu, mijn broer, draaide een sigaret en mam-mada opende één oog. Gaman draaide zich grommend om in zijn kleine kooi. De schok had hem in zijn middagslaap gestoord en beren houden er niet van om zo ruw gewekt te worden.

We keken om ons heen. Aan één kant zagen we doorweekte velden, aan de andere kant heuvelland met bos. Aan het eind van de weg, diep in het dal, lag een stad, half verscholen onder de rook die door enorme schoorstenen werd uitgeblazen. Een zompig pad leidde het bos in, precies naast de plek waar Mica de geest had gegeven.

‘Duwen we?’ vroeg Dimetriu.

‘We duwen,’ gromde daddu.

Iedereen hielp mee. Mijn zus met haar make-up en mijn stokoude oma inbegrepen. We duwden eerst de wagen naar de rand van het bos, toen onze caravan en ten slotte Gamans kooi. We konden niets anders doen dan wachten.

Normaal gesproken duurde dat nooit lang, want de mensen hielden niet van ons, de anderen, de *Ursari*, de berentemmers.

Ze verdachten ons altijd van het slechtste. In hun ogen waren we minder dan niks. Ze behandelden ons als zwerwers, criminelen, kinderdieven en weet ik niet wat nog meer. We hadden ons kamp vaak nog niet eens opgeslagen of we werden al met moordende blikken aangestaard. Als ze ons met één enkele blik hadden kunnen doden, dan hadden ze dat ongetwijfeld gedaan, maar meestal belden

ze gewoon het dichtstbijzijnde politiebureau. De agenten kwamen, tot de tanden gewapend, en gaven ons het bevel op te krassen naar een andere plek.

‘Scheer je weg! Dit is verboden terrein.’

Daddu trok dan zijn gescheurde jas wat vaster om zich heen en keek ze minachtend aan. Hij wees ze erop dat wij kinderen van de wind waren, wereldburgers en de laatste afstammelingen van de farao’s van Egypte. ‘Al eeuwen geleden,’ zei hij, ‘heeft keizer Sigismund, tevens koning van Bohemen en Hongarije en keurvorst van Brandenburg, ons in hoogst eigen persoon bescherming geboden. Wie aan ons komt, komt ook aan hem.’

De agenten lachten hem uit. Ze kennen keizer Sigismund niet. Ze hebben nog nooit over hem gehoord. Hij is al zo lang dood dat iedereen hem is vergeten. En daarbij, ze hebben een opdracht van de commissaris gekregen en die opdracht is duidelijk: ze moeten ons weg zien te krijgen.

Er was geen enkele reden om te geloven dat het op de dag van Mica’s dood anders zou lopen. Dus wachtten we op de komst van de politie.

Dimetriu ging op weg naar de stad en het begon te regenen. Een hevige herfstbui met natte sneeuw en windvlagen die de laatste bladeren van de bomen rukte. Daarom kwam de politie natuurlijk niet opdagen: de regen zou hun petten doorweken.

De bodem was zo modderig en zompig dat de wielen van Mica beetje voor beetje wegzakten, alsof ze door de

bodem werden opgezogen. Toen kwam ook de caravan vast te zitten en daarna Gamans kooi.

Binnen twee uur waren we geen nomaden meer, maar zaten we vast, gestrand aan de rand van een bos. Geworteld in de modder.

2

Laat in de middag kwam Dimetriu terug met nieuws.

‘De stad heet Tămăsciu. Die bedrijven zijn staalfabrieken. Ze draaien dag en nacht en alle mensen hier werken daar. Dus... ze hebben geld.’

Hij stak een sigaret op.

‘O, ik vergeet nog wat. Er is elke dag markt.’

Die fabrieken interesseerden ons niet, maar het geld en de markt, dat was goed nieuws.

‘Ik heb gelijk maar wat boodschappen gedaan,’ voegde mijn broer er nog aan toe.

Hij haalde een konijn uit zijn jasje, een paar appels en een groot stuk spek voor Gaman. Mammada klapte in haar handen. Ze was zo oud als de wereld, maar kon eten als een paard.

Later, in Frankrijk, toen ik voor de eerste keer van mijn leven naar school ging, legde mevrouw Louise me uit dat wat Dimetriu boodschappen doen noemde, iets anders was, namelijk stelen. Ik probeerde haar te laten inzien dat ze zich vergiste. Dimetriu betaalde de boodschappen die hij meebracht nooit. Dat was waar. Maar betalen, dat

was een zaak voor de rijken. Wij waren arm. Moesten de beschermelingen van keizer Sigismund dan van honger sterven?

Wat zou zij in onze plaats hebben gedaan? Louise Grijs-oog schudde haar hoofd, een beetje verstoord. Ze had altijd een beetje moeite met het beantwoorden van die vraag.

Dimetriu zei dat hij alles alleen maar leende, en dat hij iedereen terug zou betalen zodra hij een manier had gevonden om geld te verdienen. De winkeliers en de politieagenten hielden er een andere mening op na, maar Dimetriu had twee sterke troeven: ten eerste liet hij zich zelden betrappen en ten tweede hij was veel sneller dan de dikke agenten of de volgevreten winkeliers. Dat je lekker mager bent is een van de zeldzame voordelen van arm zijn.

Mama roosterde het konijn aan een spies boven een vuurtje van dennenhout, dat ze in brand had gekregen ondanks de regen. Mama is de koningin van het vuur. Of het nu sneeuwt, waait, of regent dat het giet, ze slaagt er altijd in het aan te krijgen.

‘Denk je,’ vroeg daddu, knauwend op een bot, ‘dat we morgen met Gaman naar die markt kunnen gaan?’

Mijn broer liet een kleine boer.

‘Jazeker! Ik heb een mooie plek gezien met een boom, aan de overkant van de brug, tegenover het marktplein.’

Alsof hij het had begrepen, gromde Gaman tevreden voor hij aanviel op het enorme stuk spek.

Toen kropen we onder onze warme dekens in de ca-

ravan en luisterden naar het roffelen van de regen op het dak. De kleine kachel en oma snorden samen, de politie had ons nog niet weggejaagd, we hadden een volle buik en daddu zou morgen zijn act met Gaman opvoeren op de markt van Tămăsciu.

Al met al ging het zo slecht nog niet.

3

De volgende morgen installeerden we ons op het plein van Tămășciu, tussen de markt en de rivier. Ik had een stuk spek in mijn handen, eerlijk ‘geleend’ bij een slagerskraam, en daar smeerde ik mijn vaders rug, borst en schouders mee in.

‘Doe maar een dikke laag, Ciprian. Overal.’

‘Als ik er te veel op smeer, vreet Gaman je straks nog op.’
Daddu glimlachte, alsof dat totaal ondenkbaar was.

De waarheid is dat dat al meerdere keren bijna was gebeurd.

Gaman mag dan wel de vreedzaamste onder de beren zijn, hij is en blijft een beer. Hij is zo groot en sterk dat hij een man met één slag van zijn poot kan neerhalen. Dat is tenminste wat daddu de toeschouwers aan het begin van zijn act vertelt.

Maar op dat ogenblik lag hij te dommelen, met zijn snuit tussen zijn poten. Hij had een ijzeren ring door zijn neus. Die ring zat vast aan een ketting en die was weer vastgebonden aan de enige boom op het plein. Als Gaman vervelend ging doen dan was een flinke ruk aan de ketting

genoeg. Dat deed pijn aan zijn neus en die pijn kalmeerde hem onmiddellijk. Hij moest weten dat hij had te gehoorzamen. Maar het was maar zelden nodig om dat te doen, Gaman was meestal zo mak als een lammetje.

Een zeer groot lam met de tanden van een monster, de klauwen van een tijger en de kracht van Hercules.

De mensen die naar de markt kwamen maakten, onder de indruk van zijn grootte, een grote boog om hem heen. Maar ze waren hem nog niet voorbij of ze wierpen ons minachtende blikken toe.

Ik had het stuk spek neergelegd.

‘Ik denk dat het zo wel genoeg is.’

Daddu maakte de leren krachtbanden om zijn pols stevig vast. De getatoeëerde berenklauwen op zijn vingers leken net echt. Hij controleerde of zijn mes goed aan zijn riem was bevestigd. Met een ivoren heft en een vlijmscherp geslepen blad was daddu’s mes een geducht wapen. Het was als een harpoen gesmeed en speciaal gemaakt om zich in het vlees vast te zetten en verschrikkelijke wonden toe te brengen. Hij had het van zijn vader, die het weer van zijn vader had, die het weer... Aldus mammada. Lang voor de heerschappij van keizer Sigismund waren wij al berentemmers en alleen de Ursari bezaten zulke messen.

‘Dat is mijn allerlaatste redding,’ zei daddu. Voor het geval het fout zou lopen met Gaman. Maar zover de herinnering reikte had onze familie het mes nooit tegen beren gebruikt. We waren met hen verbonden door een eeuwenoud, geheim pact. We hoorden onherroepelijk bij elkaar.